

Analýza dat „Vykázání / zákaz vstupu v ČR“ v roce 2007

Komentář k analýze dat pro MPSV zpracovala Mgr. Petra Vitoušová z Bílého kruhu bezpečí na základě informací z 15 intervenčních center dle krajského uspořádání ČR (v MSK pracují dvě IC)

Používané zkratky: PČR = Policie České republiky, IC = intervenční centra

Počet vykázání v roce 2007

V České republice bylo v období od 1.1. – 31.12. 2007 prostřednictvím IC **celkem evidováno 862 rozhodnutí Policie ČR** na základě zákona č. 135/2006 Sb., o vykázání nebo zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí. Policie v těchto případech přihlížela k předchozím incidentům a hodnotila rizikovost aktuální situace. Rozhodnutí o vykázání/zákazu vstupu mělo preventivní charakter a odvracelo aktuálně hrozící násilný útok. Rozhodnutí o desetidenním vykázání/zákazu vstupu bylo vykonatelné okamžitě, lhůtu nebylo možné zkrátit a k tomuto rozhodnutí Policie ČR nepotřebovala souhlas ohrožené osoby.

Během roku 2007 bylo zaznamenáno **58 případů (téměř 7%) opakovaného vykázání/zákazu vstupu** ve stejných domácnostech. Například v Karviné bylo ve stejné domácnosti vykázáno pětkrát, v Brně a v Ostravě-Hrabůvce bylo vykázáno ve stejných domácnostech třikrát. V takových situacích mohla Policie ČR na základě vlastních zjištění zahájit i bez souhlasu poškozeného trestní stíhání násilné osoby pro trestný čin dle § 215a) tr. zákona.

V průběhu roku 2007, tj. prvního roku aplikační praxe zákona na ochranu před domácím násilím, se začaly ohrožené osoby obracet s žádostí o vydání předběžného opatření přímo na civilní soudy, a to i v situacích, kterým nepředcházelo policejní desetidenní vykázání. Například Intervenční centrum Liberec jen pro Liberecký kraj má informaci o 8 takto podaných žádostech, ze kterých v 5 případech soudci žádosti vyhověli a násilnou osobu vykázal resp. jí zakázali vstup do společného obydlí. Tyto případy nejsou centrálně evidovány a bylo by nutné žádat o informace jednotlivé okresní soudy v ČR. Cestou 15 intervenčních center nyní shromažďujeme dostupná data k tomuto způsobu vykazování.

Druh rozhodnutí Policií ČR

PČR je oprávněna v případech zjištěného rizika dalších násilných incidentů ochránit ohroženou osobu vykázáním násilné osoby (je-li na místě přítomna) nebo zákazem vstupu (pokud není v bytě nebo v domě přítomna). Z evidovaných 862 případů rozhodla PČR v 410 případech (47,5 %) o vykázání, v 368 případech (42,7 %) o zákazu vstupu. V 84 případech (téměř 10 %) PČR rozhodla nesprávně, tj. vydala zároveň rozhodnutí o zákazu vstupu a o vykázání. Počet duplicitních rozhodnutí se dařilo v průběhu roku snížit metodickým usměrňováním praxe ze strany Policejního prezidia PČR a pokračujícím školením policistů na minimum.

Údaje k ohroženým osobám včetně dětí

V souvislosti s 862 případy vykázání/zákazu vstupu bylo **domácím násilím bezprostředně ohroženo 892 dospělých osob, z toho 858 žen a 34 mužů**. Z hlediska věku dominuje u dospělých ohrožených osob věková kategorie 31 – 40 let (39 %), následují kategorie 41 – 50 (25 %), 21 - 30 let (16 %).

Ve sledovaném období Policie ČR evidovala celkem **941 dětí přítomných policejnímu zásahu i násilnému incidentu**, který zákroku předcházel. Ostatní děti v těchto domácnostech byly v době zákroku policie mimo domácnost a jejich počet není policií zjišťován.

Intervenční centra začala od září ohroženým osobám, se kterými se dostala do kontaktu, klást otázku na skutečný počet dětí žijících v domácnostech, kde došlo k vykázání. Z případů vykázání v období října – prosinec byl uskutečněn kontakt s ohroženou osobou v 189 případech. V těchto případech byl evidován mnohem větší počet dětí skutečně žijících v těchto rodinách – 302. Pro srovnání je to dvakrát více než zjišťuje PČR.

Srovnej údaje za 4 měsíce (října – prosinec):

Údaje P ČR (přítomno incidentu, zákroku)	266 případů	229 dětí	průměr = 0,8 dítěte na jedno vykázání
Údaje IC (žije v domácnostech s vykázáním)	189 případů	302 dětí	průměr = 1,6 dítěte na jedno vykázání

Z podnětu Bílého kruhu bezpečí a Intervenčních center lze doufat ve změnu povinností PČR, (zavedenou ze strany Policejního prezidia PČR závazným metodickým pokynem), kdy budou policisté na místě incidentu se znaky DN zjišťovat celkový počet dětí (i v době zákroku nepřítomných) žijících v těchto domácnostech.

Celkem tedy bylo ve sledovaném období přímo ohroženo domácím násilím 1 833 osob (dospělé ohrožené osoby + děti přítomné násilnému incidentu a zákroku PČR), kterým institut vykázání zajistil ochranu před dalším násilím.

Údaje k násilným osobám a k jejich vztahu k osobě ohrožené

V případech domácího násilí bylo v roce 2007 ze společného obydlí vykázáno 854 mužů a 8 žen. Z hlediska vztahu mezi násilnou a ohroženou převládá vztah manželský – 467 případů (54 %), následuje vztah druh/družka – 205 případů, transgenerační – 134 případů a rozvedení manželé – 55 případů. K malému počtu vykázaní došlo ve vztazích partnerských, sourozeneckých a jiných.

Počty vykázaní/zákazu vstupu podle krajů

Údaje za sledované období roku 2007 vykazují značný rozdíl mezi jednotlivými kraji. Roční průměr vykázaní na jeden kraj je 61,6 případů.

Z hlediska absolutního počtu vykázaní, došlo k největšímu počtu těchto případů v kraji Moravskoslezském – 213 (téměř 25 %). Za ním následují kraje Jihomoravský (82), Ústecký (81), Středočeský (79). **V těchto 4 krajích došlo v roce 2007 k více než polovině všech vykázaní v zemi (52,8 %).** Zcela určitě na to má vliv skutečnost, že ve třech z těchto krajů byly pilotně od rok 2003 ověřovány projekty zaměřené na řešení případů domácího násilí s největším zapojením policistů do mezioborové spolupráce - Severomoravský kraj (od roku 2003), Ústecký (od roku 2004), Jihomoravský (od roku 2005).

Ke krajům s nejmenším počtem vykázaní podle absolutních čísel patří kraje Plzeňský (16 v roce) a Liberecký (30 v roce).

Objektivnější pohled na počty vykázaní vzniká z pohledu poměru počtu vykázaní k počtu obyvatel v kraji (viz příloženou tabulku).

Největší počet vykázaní v přepočtu na počet obyvatel je v krajích:

1. Moravskoslezský kraj	1 vykázaní na 6 000 obyvatel
2. Pardubický kraj	1 8 350
3. Karlovarský	1 9 500

Nejmenší počet vykázaní je v krajích:

14. Plzeňský	1 vykázaní na 23 530 obyvatel
13. Hl. město Praha	1 20 220
12. Liberecký	1 17 300

Lhůty pro předávání informací a jejich respektování ze strany PČR a IC

Dodržování zákonem stanovených lhůt má výrazný dopad na ochotu ohrožených osob spolupracovat s intervenčními centry, na hledání a nacházení způsobů adekvátního a vhodného řešení případů domácího násilí.

PČR má zákonem stanovenou povinnost o každém případě vykazání/zákazu vstupu informovat do 24 hodin od vydání rozhodnutí příslušné intervenční centrum ve svém kraji. Tuto zákonem stanovenou lhůtu v roce 2007 nedodržela PČR v 104 případech (tj. 12 %). O každém případě jsou cestou Bílého kruhu bezpečí a Policejního prezidia PČR informováni krajští policejní metodici, kteří projednají nedostatek s příslušným útvarem PČR. Zjištěný nedostatek zavazuje ke kontinuálnímu proškolení policistů oprávněných rozhodnout o vykazání i v roce 2008.

Intervenční centra mají zákonem stanovenou lhůtu 48 hodin od přijetí informace od PČR pro kontakt s ohroženou osobou. Tuto lhůtu se nepodařilo dodržet v 33 případech. I v tomto směru jsou přijímána opatření ke zvýšení odborné způsobilosti pracovníků IC a k odstranění provozních problémů.

Vytíženost intervenčních center

Intervenční centra vznikla v roce 2007 v každém kraji. Jejich pracovníci absolvovali opakovaná odborná školení a praktické výcviky. V souvislosti se sdílením citlivých osobních údajů občanů jsou IC od 1.1.2007 napojena na útvary PČR prostřednictvím Krajských správ PČR. Patnáct IC v roce 2007 absolvovalo 8 celostátních metodických porad, jedna z nich byla poradou mezioborovou, tj. konala se za účasti všech policejních metodiků z ČR.

Intervenční centra poskytují na základě § 60a zákona 108/2006 Sb. povinně pomoc všem osobám ohroženým domácím násilím, tzn. nejen těm, o kterých se dozví od PČR na základě vykazání/zákazu vstupu, ale také těm, kteří se na IC obrátí tzv. přímo z ulice. Statistické údaje umožňují porovnat veškeré kontakty s těmi, které se uskutečnily výhradně na základě předání informace od PČR.

Pomoc IC v případech vykazání: Na základě předání informací od PČR v souvislosti s rozhodnutím o vykazání se v roce 2007 uskutečnilo 3 942 evidovaných kontaktů s ohroženými osobami po vykazání (z toho 2 880 telefonických, 587 osobních v IC, 153 osobních v rámci výjezdu do bydliště, 322 písemných).

V případech policejního vykazání intervenční centra uskutečnila 475 jednorázových kontaktů, 750 opakovaných se stejnou ohroženou osobou a v 206 případech byla ohrožená osoba kontaktována, ale pomoc IC odmítla. Poslední skupina ohrožených osob je poměrně početná a v jednotlivých IC analyzují důvody odmítnutí.

Viz například výzkum o *ochotě oběti domácího násilí participovat na trestním řízení proti pachateli*. (Kavermann 2006). Podle tohoto kritéria se osoby ohrožené domácím násilím člení do tří skupin:

- oběti využívající všech svých zákonných práv a možností v trestním řízení (do této skupiny spadá zhruba 13 %),
- oběti rezignující, nevyžívají žádné možnosti k prosazení svých práv (do této skupiny spadá asi 34%),
- oběti s nekonzistentní spoluprací (sice vypovídají , ale nechtějí pokračovat v trestním řízení - přes 50% obětí).

Pomoc IC bez vykázaní: Nestejnoměrně využívána je služba IC ze strany dalších ohrožených osob. Patnáct intervenčních center eviduje v roce 2007 celkem 5 364 dalších kontaktů s uživateli služby (do tohoto počtu nejsou zaneseny kontakty profesní)., kteří hledají informace, radu, podporu a pomoc v souvislosti s případy domácího násilí.

V průměru na jedno intervenční centrum v roce 2007 připadá 620 veškerých kontaktů s uživateli služby.

Předběžná opatření navazující na policejní vykázaní

Z celkového počtu 862 případů policejních rozhodnutí o vykázaní/zákazu vstupu podaly ohrožené osoby v 337 případech žádost o vydání předběžného opatření soudu, kterým chtěly vykázaní prodloužit. V 73,5 % případech (tj. 190) soud žádosti vyhověl a lhůtu prodloužil, v 14 % žádost zamítl. Ve čtyřech případech vzaly ohrožené osoby svůj návrh zpět. O výsledku rozhodnutí v 41 případech nebyla IC informována.